

Rynek Jubilerski

FASHION & JEWELRY MAGAZINE

wiosna/lato 2014 www.rynekjubilerski.pl

Lisiewski
Group
OD 1989

DIAMOND
SKY

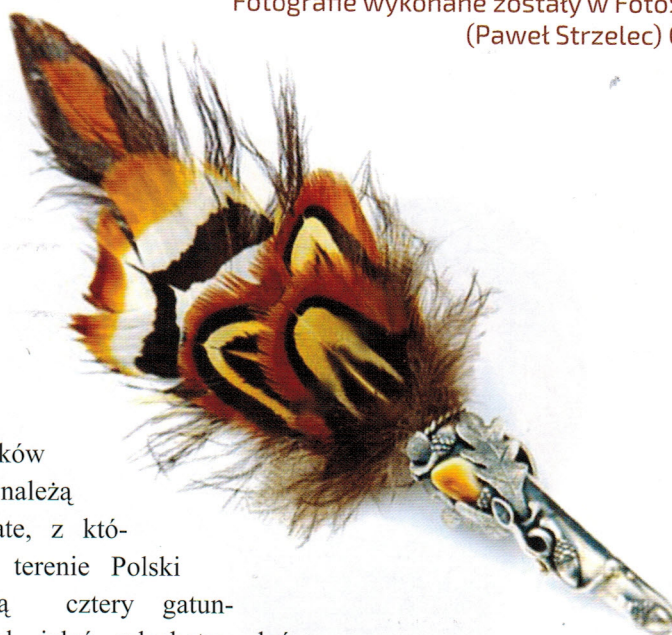
GALVANO-AURUM®

Srebrna bransoleta zdobiona grandlami.
Fotografie wykonane zostały w FotoStrzelec (Paweł Strzelec) Olsztyn.

Srebrna ozdoba kapelusza zdobiona grandlem i piórami bażanta.
Fotografie wykonane zostały w FotoStrzelec (Paweł Strzelec) Olsztyn.

Grandle
określane
w nazewnictwie
myśliwskim
„hakami”
lub „pniakami”
to zanikające,
szczątkowe kły
występujące
u niektórych
ssaków
roślinożernych.

Do ssaków tych należą jeleniowate, z których na terenie Polski występują cztery gatunki: daniel, jeleń szlachetny, łoś i sarna. Ten ostatni gatunek grandli nie posiada. Najczęściej do czynienia mamy z grandlami jelenia szlachetnego, który występuje w zachodniej Skandynawii i pozostałej części Europy. Występuje on też częściowo w Azji i na niewielkich obszarach

Afryki Północnej. Kły te umiejscowione są w pewnej odległości od zębów przedtrzonowych górnej szczęki. Posiadają je byki oraz łanie u których są one jednak znacznie mniejsze. W grandle uzbrojone są również inne ssaki roślinożerne jak na przykład ko-

Złoty pierścionek
zdobiony grandlami.
Wykonany w pracowni
Adama Matyjaszczyka
(maty47@interia.pl).

Takie okazy grandli jelenia wapiti
są obiektem pożądania każdego
myśliwego. Okazy z kolekcji
Adama Matyjaszczyka.

nie. Grandle w okresie życia ich właściciela ulegają ścieraniu ujawniając na powstałej zaoblonej lub spłaszczonej powierzchni ciekawy barwny rysunek, w tonacjach brązowych do żółto-czerwonych. Zabarwienie ich ma związek z dietą jeleni czyli rodzajem zjadanego pokarmu, ponieważ w różnych częściach kraju obserwujemy wyraźne różnice w zabarwieniu rysunku.

Wycieranie się grandli postępuje wraz z wiekiem zwierzęcia ale uzależnione też jest od rodzaju głównego pożywienia, którym mogą być miękkie trawy, dużo twardsze wrzosi czy kora drzew. Najatrakcyjniejsze zabarwienie grandli mają osobniki dorosłe i starsze, a szczególnie te ustrzelone na terenach Polski południowo-wschodniej, głównie w Bieszczadach.

Grandle od bardzo dawna były pożądanym elementem zdobniczym w biżuterii i akcesoriach myśliwskich. Nadal zdobi się nimi pierścionki, bola, przypinki do kapeluszy, broszki czy znaczki kół łowieckich.

Na ogół oprawia się je w srebro ale nie rzadko również w złoto, szczególnie w pierścionkach i kolczykach. Grandlami zdobi się noże myśliwskie, kubki, kieliszki, kulawki i liczne ozdobne przedmioty

użytkowe lub gadżety. Najbardziej dekoracyjne bywają ładnie wybarwione i umiejętnie przycięte pary grandli pochodzące od tego samego osobnika.

Należy zwrócić uwagę, że dość często możemy się spotkać z grandlami poddawanyymi zabiegowi dobarwiania rysunku przy pomocy wysokiej temperatury. Mówiąc wprost jest to przypalanie czoła „pniaka”, palnikiem gazowym. Jest to zabieg poprawiający krótkotrwałe barwę jednak spalona powierzchnia szybko ulega wytarciui, a nawet wykruszeniu dyskwalifikującemu wyrób. Jubilerzy już zwykłą lupą potrafią odróżnić barwę grandla wywołaną żywicami i sokami roślin od popękanej, przypalanej powierzchni traktowanej palnikiem. Niewskazane jest również wybielanie grandli i innych kości i zębów silnie utleniającym środkiem jakim jest 30 % perhydrol (nadtlenek wodoru H₂O₂.)

Najokazalsze, bo mierzące do 3 cm jak i najpiękniej wybarwione grandle

posiada jeleni wapiti do niedawna uznawany za podgatunek jelenia szlachetnego. Wapiti pochodzący z Azji przywędrował również do Ameryki Północnej, gdzie zamieszkuje głównie Góry Skaliste i obszary Kanady. Został on też sztucznie rozmnożony w Argentynie i Nowej Zelandii.

Biżuteria zdobiona grandlami ma wąskie grono odbiorców i nie jest powszechnie znana. Wykonywana zazwyczaj na indywidualne zamówienie, często przez osoby dla których stanowi ona rodzaj trofeum myśliwskiego. Ponieważ jelenie nie są gatunkiem zagrożonym, a ich selekcja jest ściśle kontrolowana przez Koła Łowieckie i odpowiednie przepisy, grandle nie są umieszczone na liście gatunków zagrożonych CITES i obrót nimi jest dozwolony.

Jacek Ożdżeński

Filip Ożdżeński

Wyjątkowe okazy grandli jelenia wapiti mogą przekroczyć długość 30 mm. Okaz z kolekcji Adama Matyjaszczyka.

